

Írások · Falutörténet, I. fejezet

A KŐVÖLGY NÉV EREDETE ÉS ELSŐ EMLÍTÉSEI

*Miért hívják a falut Kővölgynek, és mikor bukkan fel először a
név írott forrásban? A fejezet a helynév három magyarázatát
veti össze.*

Kelt

2004. március

Szerző

Pintér Gábor

Források

Egyházlátogatási jegyzőkönyv másolata, 1779 (KHGY-K-003); dűlőnév-gyűjtés, 1998; a Szent Márton-plébánia anyakönyvei 1741-től.

Letöltés

PDF-változat

Hivatkozás

Pintér Gábor: A Kővölgy név eredete és első említései. Kővölgyi helytörténeti gyűjtemény, 2004.

A falu nevét a legtöbben magától értetődőnek tartják: a Kő-patak völgyében fekszik, tehát Kővölgy. Amikor 1994-ben elkezdtem összegyűjteni a névre vonatkozó adatokat, kiderült, hogy a helyzet ennél érdekesebb. A patak neve ugyanis csak a 18. század végétől adatolható ebben a formában, a falut viszont már egy 1420 körülre keltezhető, latin nyelvű oklevélkivonat is „Kewuelg” alakban említi. A név tehát nem a patakról ragadt a falura, hanem fordítva: a patakot nevezték el a faluról, vagy legalábbis egyszerre kapták a nevüket.

Az idősebb kővölgyiek két másik magyarázatot is őriznek. Az egyik szerint a név a régi kőfejtőre utal, amely az Öreg-hegy északi oldalában ma is jól látható; a másik szerint egy „Kő” nevű birtokosé volt a völgy. Az első magyarázatnak van alapja, mert a kőfejtő már az 1779-es egyházlátogatási jegyzőkönyvben szerepel, a másodikat viszont semmi-

lyen forrás nem támasztja alá. A Vargha Ignác kántortanító által 1882-ben összeírt „falu régi dolgai” című kézirat is csak a kőfejtős változatot ismeri.

Veszprém vármegye térképe Görög Demeter Magyar Átlásából (1802–1811). A Bakonyalja falvai ilyen lapokon jelennek meg először rendszeresen.

Forrás: Wikimedia Commons, Gorog, Demeter, 1760-1833 Gerlich, Joannis Winter, J. J. Berken, Inc. · Public domain

A név első biztos, magyar nyelvű előfordulása egy 1741-es keresztelési bejegyzés a Szent Márton-plébánia anyakönyvében: „Kővölgyi Pintér János fia, Márton”. A 19. századi hivatalos iratok többnyire „Kővölgy” és „Kővölgy” alakban váltakozva írják; a mai írásmód a vármegyei helységnévtár 1898-as kiadásával rögzült. Az összeírásokból az is látszik, hogy a falut a szomszédos települések lakói egyszerűen „Völgy”-nek hívták, és ez a rövid alak a hetvenes évekig élt a szóhasználatban.

A fejezetet 2004-ben írtam a falunapra készült első kiállításához, és 2015-ben egészítettem ki az 1420 körüli oklevélkivonat adatával, amelyet Hollósy Endre nyugalmazott levéltáros hívott fel a figyelmemre. A gyűjteményben a jegyzőkönyv és a kézirat másolatban, az anyakönyvi kivonatok fényképmásolatban kutathatók.